

Árvey Anna trianoni (h)arca

90 éve visszhangozza a nemzettest minden sejtje Trianont, még akkor is, még abban is, akinek a történelmi hallása sérült.

Ma már nehezen elfogadható kifogás, hogy Trianonról nem tanul(hat)tak az iskolában. Hisz élve a számítógép nyújtotta lehetőségekkel pillanatok alatt információk tömkelegének közepette találhatjuk magunkat, csak gépeljük be a világháló bármelyik keresőjébe (eddig) hétepcsétes gyásznapunkat. Másodpercek töredéke elegendő, hogy szembesüljünk a rettenettel. Adatok, tények, tényeknek álcázott állítások, dokumentumok, politikai pro és kontrák...művészeti alkotások...

Az eltelt 90 esztendő alatt sokan hevesen tiltakoztak a trianoni (béke)diktátum ellen, sokan agyonhallgat(ták)ják. Van, aki parazsa fölött kis szalonnáját sütögette(ti), és karriert kovácsol(t) ügyeskedéssel, és vannak, sokan vannak, akik nem tudták, tudják, mi a belenyugvás.

Árvey Anna sem tudta. Minden leányálmát el kellett ugyan temetnie, de a nemzeti valóság életadó eszmei magjára nagyon vigyázott. Évtizedekig őrizgette keresve a befogadó, termőre, termésre hajló lelket. Szívós türelme 3 évtized után megtalálta azt, aki érti, érzi világát. A továbbvivőt legidősebb unokájában küldte el a Jóisten - így mondta ő.

A házunkban a kortárs festők művei mellett békében megférnek a család néhai tagjainak fényképei. Ükszülőkkel kezdődik a fotókból álló családfa. A centenáriumát megért kedvencen hárman vannak. Tudom, ki kicsoda, de életemben csak egyet ismerhettem meg közülük. Őt, a szőke komoly kislányt, aki hatévesen imá-

dott édesapjának, Árvey Ferenc Ottónak karján nyugtatja kezét..

A gondtalan gyermekéveknek gyorsan vége lett. Veszteségek tették hirtelen felnőtté. Félárvaként, apja halála után 3 évvel elvették a hazáját is. Tanítónői oklevele semmissé vált. Francia származású adakozó anyja jóvoltából hozományából hadikölcsön lett. Elszegényedett az úrilány! Milyen jövő várhatott rá az apátlan, hazátlan árvára egy új országban, ahol idegen nyelven lehetett csak beszélni? Hiába tudott hibátlanul németül is meg franciául, de az új állam számára új nyelve ismeretlen volt és maradt is.

Árvey Anna kisasszony

Az Árvey család

Tanítónőként taníthatott volna, ha hűségesküt tesz, de nem tett. És erről nem is mesélt soha. Nem találta fontosnak. *(Amikor tanárként a mилоševići rendszerben tőlem elvették a tanítás jogát, morzsákban élhettem át az ő kínjait, és hallgatni sem voltam képes.)* De Árvey Anna saját többszörös jogfosztott fájdalomról hallgatott. Tanítónő, aki nem taníthatott...csak jóval később, úgy harmincvalahány év múltán mégis lett tanítványa. Egy! Én..., lányának lánya.

Tudta, nem veheti föl a harcot az egész világgal, de azt is, nincs olyan törvény, mely az ő szívébe mást vés-
het, mint amiben született, amit Isten adott neki, és ami-
től kíméletlenül megfosztották. Tudta, ha másokat
nem is befolyásolhat, de az is egyértelmű volt, hogy a
házuknak falain belül családjának boldogságáért neki
kell vállalni a felelősséget, és ezt tette utolsó leheté-
ségig.

Következetes volt, kedves, megértő, észrevétlenül
szigorú, és rendszerető. Rend körülötte, rend lelkében,
szívében, rendnek kellett lennie bennünk is. Ha az or-
szághatárok meg is változtak, ha az új állam új törvé-
nyeket is hozott, Árva Anna asszonyi konoksággal ter-
emtette és tartotta be saját törvényeit.

Családi házuk kapuján belül sikerült megtartania
Szent István országát. Küszöbüket átlépve mindig min-
denki csak magyarul beszélt. Utcára csak akkor ment,
ha a háztartás vagy épp ügyes-bajos dolgokat kellett in-
tézni. Különcnek tartották, mert nem szomszédolt,
még a kapu előtt sem álldogált soha. Egyfajta önkén-
tes száműzetésben élt. Magam láttam, hogy hibátlanul
ír cirillül, de szerbül sohasem szólalt meg. Állította, hogy
nem tud, és én akkor elhittem neki... most már kétsé-
geim támadnak efelől.

*

Nagyapám a család megóvása érdekében még sa-
ját akarataról is gyakran lemondott. Mélyen élt benne
a félsz. Galíciából súlyos sebesültként hozták haza. Ál-
maiban nem hagyták nyugton a háborús iszonyatok. S
a rettegése csak fokozódott, amikor édesapját, Moha-
upt Mihályt (aki az écskai kastély fácános kertjének gon-
dozója volt, és testével védte a grófnőt, mikor részeg
katonák rátámadtak a II. v. h utolsó napjaiban) láger-
be hurcolták, hogy másnap a töltésoldal árkában szitává
lőtt holttestét találják meg.

Árva Anna nem vett tudomást a világ változásairól.
Az ő történelmi, társadalmi, politikai, földrajzi időszá-
mítása 1920. június 4-e előtt megállt.

A házimunkába, úri kisasszony életének megmaradt
bútorai között, a csipkék és keményített fodrok, misz-
tikus hangú faliórák világában élt, itt vagy épp a tere-
bélyes diófa alatt hallottam először Attila hármas ko-
porsójáról, Árpád vezérről, mesélte hogyan keletkezett
a tordai hasadék. Isten csodás szeretete hányszor men-
tette meg a magyar nemzetet. Petőfi- meg Arany-
verseket szavalt, míg figyelő szeme követte ügyetlenke-
dő hímző mozdulataimat.

Történelemről, írókról, szentjeinkről mesélt, akkor is,
amikor épp libát tömött, vagy estefelé már harmadszorra
tisztította a disznóólat, mert a trágyabűzt nem érezhette
meg senki. Kánikulában is a virágok illata kellett hogy

belengje a kertecskét – a legszebbet a telepen, ahogy
az emlékezők mondogatták.

Disznóhizlalás, nyúltenyésztés, galambok, kacsák,
libák elfértek a császárkörte ananászbarackfák, orgo-
nasövény, a muskátli rondellák, általam mindig letaposott
gyöngyvirágok és tűzliliomok között. Mert virág nélkül
nem tudott élni, ahogy olvasás nélkül sem. Még ma sem
értem, hogy miképp lehetett ébren már reggel 5-kor, és
hogy volt ereje olvasni éjfél után. Rendkívüli önfegyelme
a realitás talaján tartotta. Tudta, hogy nagypapa fize-
téséből iskoláztatnia kell két gyermeküket, hogy meg kell
venni a szőlőskertet, hogy hitel semmiképp sem ter-
helheti a családi házat.

Mohaupt Antal, Tóni, a nagypapa is a család el-
mozdíthatatlan oszlopa volt, de másképpen. Tőle örö-
költtem, a nevetős, zene- és énekelni szerető termé-
szetem.

Nagymama nevetésére nem emlékszem. Mosoly ki-
ült az arcára, de hangos nevetése nem cseng vissza fü-
lembe. Énekelni sem énekelt soha. Azt állította, botfü-
lű. De erről a családban senki sem győződhetett meg.

Rövid pihenői alatt, hímzés és horgolás tanítása köz-
ben mesélt rajongva szeretett édesapjáról, Árva Fe-
renc Ottóról, a Torontál vármegyei hivatalnokról. Hogy
miképp indultak hatéves korában ők ketten Pesten ke-
resztül Bécsbe. Hogy dédapám piarista diák volt Nagy-
becskereken. Gyereklányként tanultam meg tőle a
Nemzeti dalt, a Szózatot meg a rézkilincset tükörfé-
nyesre szidolozni, a keményített csipkefüggőnyt pillangó
szárnyúra vasalni, főzni minden jót, de olcsón, kevés
pénzből. Gazdálkodni, egyenes derékkal vállalni, amit
épp a Teremtő ránk mér. Neki köszönhetem közvetve,
hogy tanári oklevelet szereztem, nyomdokaiba anya-
nyelvem őrzőjévé váltam, s ez a vér csörgedezik gyer-
mekem ereiben is.

Reménykedem, hogy az égi magasból letekintő Ár-
va Anna még a nemzeti gyásznapi dicstelen évfor-
dulója előtt egyetlen tanítványának megadja az élet át-
meneti osztályzatát.

Árva Ferenc Ottó és Kisanna